

נהלי עשייה מקצועיים	מרכז רפואי "אסף-הרופא"	הנושא: מניעת זיהומים
הנוהל: ניקוי וחיטוי במרכז רפואי אסף-הרופא	מספר הנוהל: 3.8	
תפוצה: מנהלי מחלקות, אחיות אחראיות, מחלקות אישפוז. יחידות, מרפאות, מכונים. הנהלת בית החולים. בית ספר לסייעוד.	תאריך פרסום: 1992	
	תאריך עידכון: 11.2000	
	מספר עמוד: 9-1	

מ ב א

מחלות זיהומיות מתרחשות בעקבות יחסי גומלין בין המחולל, הפונדקאי והסביבה. ניתן לנתק את שרשרת הזיהום באמצעים פשוטים ויעילים.

מטרת הנוהל: להבטיח שימוש נכון ובטוח בחומרי ניקוי וחיטוי על פי העקרונות והכללים המחייבים.

הנחיות כלליות:

*הנחיות אלה מתייחסות למצבים שיגרתיים בלבד, בארוע של זיהום חריג, יש לפנות לאחות

ביחידה למחלות זיהומיות.

- * ניקוי תמיד קודם לחיטוי.
  - * יש להימנע מלמהול תכשירים אנטיספטיים שלא בבית המרקחת.
  - * יש להקפיד על ריכוז נכון של התכשיר.
  - * יש להקפיד על משך החיטוי, בהתאם להוראות הנוהל.
  - * אין לאחסן חומרי חיטוי ב: מיכלים שאינם מקוריים.
בארון תרופות.
במקום איחסון דברי מאכל.
  - * יש להקפיד לסגור תמיד את המיכלים ולשמור על נקינותם.
  - * יש להקפיד להתאים את סוג החומר למטרה המיועדת.
  - * יש להקפיד ולהשתמש בחומרי חיטוי ברי תוקף.
  - * יש להקפיד לא להשתמש בחומרי חיטוי ללא צורך. חומרי חיטוי אינם תחליף לחומרי ניקוי.
- הנחיות אלה מתייחסות רק לחומרים אשר נמצאים בשימוש באסף הרופא.

הגדרת מונחים:

- STERILIZATION – עיקור- השמדת כל המיקרואורגניזם לרבות ספורות. חיטוי – השמדת מיקרואורגניזם למעט ספורות. ניקוי – הסרת לכלוך.
- DISINFECTION – מתייחס למושג חיטוי בהקשר לסביבה, מכשירים ומשטחים.
- ANTISEPTIC – מתייחס למושג חיטוי הומני (רקמות ועור).
- BACTERIOCIDE – השמדת החיידקים הפטוגניים.
- BACTERIOSTAT – מצב בו נמנע מהחיידק להתפתח ולהתרבות.

בשילוב שני תכשירים ההשפעה האנטיספטית לא תמיד הינה ברמה מצופה.

תכונות יחודיות של תכשירי חיטוי

1. Ethyl or Isopropanol Alcohol 70%
חומרים אלה מומלצים בעיקר לשימוש כממיסים לחומרי חיטוי, מאחר והינם מובילים טובים. אזהרה ALCOHOL חומר דליק ומעביר זרם חשמלי, גורם לייבוש העור.
2. חומרים פעילי שטח (דטרגנט).
חומרים אלה בעלי כושר ניקוי בלבד, אינם מומלצים כחומרי חיטוי. נימצאים בשימוש גם בשילוב עם חומרי חיטוי.
3. CHLORHEXIDINE:
התכשיר נמצא בשימוש נרחב בריכוזים שונים ובשילוב עם ALCOHOL וחומרים פעילי שטח. משמש לחיטוי רקמות הגוף או מכשירים רפואיים, החומר נספח לעור ובשימושים חוזרים הינו בעל תכונה מצטברת ומתמשכת.
אזהרה: תכשיר זה הינו רעיל למערכת העצבים המרכזית ואין להשתמש בו לחיטוי העור לפני L.P. EPIDURAL BLOCK בניתוחי ראש ואוזן תיכונה. בריכוזים גבוהים רעיל לעיניים. במגע עם כלור משאיר כתמים חומים על האריג.
4. POVIDINE IODINE:
נמצא בשימוש מהול עם אלכוהול או תמיסה מימית לחיטוי עור שלם, במצבים שלא ניתן להשתמש בכלורהקסידין.
חל איסור להשתמש בתכשירי יוד למטופלים
* הרגישים ליוד.
* הסובלים מבעיות הקשורות בבלוטות המגן.
* לפני בדיקות אבחנתיות כגון: תפקודי בלוטת המגן, דם סמוי בשתן או בצואה.
* בפגיעה נרחבת של העור.
* להכנת היולדת לפני לידה.
* בטיפול ביונקים.
א ז ה ר ה!
מיהול תכשירי יוד במים, מעלה את ריכוז היוד הזמין ומגביר את רעילותו.
קיימת סתירת פעילות בין יוד לחומרים בסיסיים כדוגמת דטרגנט.
5. (CIDEX)-GLUTARALDEHYDE 2%:
חומר מאוד רעיל, משתמשים בו לחיטוי או עיקור מכשירים עדינים ובעיקר לחיטוי אופטיקות של אנדוסקופים העלולות להנזק באמצעי חיטוי אחרים.
בחומר זה יש להשתמש רק לפי הוראות היצרן והנחיות אחיות מהיחידה למחלות זיהומיות.
6. HYDROGEN PEROXIDE (מי-חמצן)
מי חמצן יש לשמור מוגן מאור בכלי סגור היטב. ולאחסן במקום קריר. אינו יעיל כחומר אנטיספטי, בר תוקף עד שבועיים. נמצא בשימוש בריכוז של 3% להורדת גלדים וניקוי קנולות ב- 1/2%
א ז ה ר ה!
שימוש במי חמצן על פצעים פתוחים יכול לגרום ליצירת EMPHYSEMA או EMBOLIES. תמיסה מרוכזת גורמת לכוויה על העור.
7. כלור
תכשיר המופיע כתמיסה, אבקה, כדורים או בגרגרים ובשילוב עם דטרגנט. יש לשמור תכשירי כלור בכלי סגור, להשתמש בריכוזים נכונים ובחדר מאוורר. כלור הינו חומר חסר כושר ניקוי, מוכר כמלבין ומחטא, רגיש לטמפרטורה, אור, שינוי P.H ומתאדה בחשיפה לאור.
חומרים אורגניים ובעיקר חלבונים סותרים את פעילותו. (ראה נספח טבלת שמוש בתכשירי כלור).
א ז ה ר ה!
כלור הינו בעל השפעה קורוזיבית (מעכלת) על מתכות.
בריכוזים גבוהים גורם לצריבה בעור וברירות.
במגע עם חומצות או מתכות כמו נחושת משחרר גז חריף ומסוכן.

חיטוי הגוף והרקמות

ה ע ר ו ת	אופן השימוש	ה ת כ ש י ר	סוג ומטרות השימוש
ראה נוהל רחצת ידיים.	- לשפשף ידיים כולל שורש כף היד ובין האצבעות. - לשטוף 10 שניות מהאצבעות לכיוון המרפק. - לייבש בעזרת מגבת נייר וסגירת הברז בעזרתה.	גוש סבון יבש, או סבון נוזלי חופשי מחיידקים.	רחצת ידיים שיגרתית
ראה נוהל רחצת ידיים עדיפות גבוהה ל: (SEPTAL SCRUB)	- לשפשף ידיים עד 20 שניות, לפי סוג הפעולה. - יבוש הידיים.	CHLORHEXIDINE 4% (SEPTAL SCRUB) חלופה SCRUB POVIDONE IODINE 7.5%	רחצת ידיים אנטיספטית לפני ביצוע פעולות חודרניות ופולשניות. ופעולות הדורשות רמת חיטוי גבוהה.
ראה נוהל רחצת ידיים בחדרי ניתוח. עדיפות גבוהה ל: CHLORHEXIDINE 4% (SEPTAL SCRUB)	לפני פעולות כירורגיות.	CHLORHEXIDINE 4% (SEPTAL SCRUB) חלופה: SCRUB POVIDONE IODINE 7.5% השלמת הרחצה עם SEPTOL	רחצת ידיים כירורגית.
שימוש ב-SEPTOL אינו תחליף לרחצת ידיים. יש להשתמש ב-SEPTOL על ידיים נקיות מחומר אורגני.	להתיז מנת SEPTOL בכף היד. לשפשף הידיים. ליבש (ללא ניגוב).	CHLORHEXIDINE. 0.5% in ALCOHOL 70% (SEPTOL).	חיטוי מהיר של הידיים: - לפני ביצוע פעולות פולשניות. - טיפול בחולה נויטרופני - אחרי מגע עם מקור זיהום מסיבי. - חיטוי הכפפות בין חולה לחולה בלקיחת דם ברצף, אצל מספר חולים כאשר הכפפות נקיות מהפרשות ואין אפשרות לרחוץ ידיים ולהחליף כפפות.
POLIDINE TINCTURE מיועד לרגישים למרכיבי CHLORHEXIDINE בלבד.	להתיז על ספוגית ליגנין או צמר גפן שעברה עיקור, מנה אחת ולשפשף ולחכות לייבוש העור.	CHLORHEXIDINE 0.5% In ALCOHOL 70%	חיטוי העור לפני הזרקה. - לקיחת דם. - הרכבת עירווי פריפרי. - חיטוי הטבור ביונקים.

ה ע ר ו ת	אופן השימוש	ה ת כ ש י ר	סוג ומטרות השימוש
<p>POLIDINE SCRUB 7.5%</p> <p>10% POVIDINE TINCTURE</p> <p>לרגישים למרכיבי CHLORHEXIDINE בלבד.</p>	<p>לחטא את האזור ב-SEPTAL SCRUB לנגב במפית סטרילית.</p> <p>לשפשף בתנועה סיבובית מהמרכז לפריפריה בספוגית גזה ספוגה ב-CHLORHEXIDINE .ALCOHOL</p> <p>- להמתין עד לייבוש האזור.</p>	<p>CHLORHEXIDINE 4% (SEPTAL SCRUB)</p> <p>לאחר מכן CHLORHEXIDINE 0.5% In ALCOHOL 70%</p>	<p>ערוי מרכזי דיאליזה . פעולות פולשניות. צינתורים. ניקורים פרט ל-L.P.</p>
<p>לרגישים למרכיבי CHLORHEXIDINE ניתן להשתמש ב: POLIDINE SCRUB 7.5% POVIDONE TINCTURE 10%</p>	<p>ראה הנחיות נוהל הכנת שדה הנתוח.</p>	<p>CHLORHEXIDINE 4% (SEPTAL SCRUB)</p> <p>CHLORHEXIDINE 0.5% In Alcohol 70%</p>	<p>חיטוי העור לפני פעולה כירורגית.</p>
<p>להמנע משימוש ב-CHLORHEXIDINE בניתוחי פנים העין ומערכת העצבים המרכזית.</p>		<p>POVIDINE IODINE 4%</p>	<p>חיטוי איזור העיניים לפני פעולה כירורגית.</p>
<p>ראה נוהל טיפול בפצעים.</p>	<p>הרטבות.</p> <p>שפשוף בגזה ספוגה מהמרכז לפריפריה.</p>	<p>.STERILE SALINE. תמיסה סטרילית של CHLORHEXIDINE 0.015% + CETRIMIDE 0.15%</p>	<p>ניקוי וחיטוי פצעים</p>
<p>להמיס בליטר מים.</p>	<p>לחיטוי והרטבות ניקוי האזור בספוגית גזה סטרילית.</p>	<p>TAB.KLORSEPT 2.5gr CHLOR CLEAN 1gr</p>	
<p>אין להשתמש: בתמיסות המכילות יוד בתהליך הלידה.</p>		<p>תמיסה מימית סטרילית של CHLORHEXIDIN 0.015% + CETRIMIDE 0.15% בתמיסה מימית. לרגישים ל: CHLORHEXIDINE תמיסה מימית של POVIDINE IODINE 7.5%</p>	<p>חיטוי פי השופכה לפני החדרת קטטר. חיטוי אברי המין לפני לקיחת תרבית. רחיצת היולדות בתהליך הלידה.</p>
		<p>תמיסה מדוללת של סביעור 10cc על ליטר מים חמים.</p>	<p>אמבטיות ישיבה</p>

ה ע ר ו ת	אופן השימוש	ה ת כ ש י ר	סוג ומטרות השימוש
<p><u>חל איסור על מיהול תמיסות על בסיס יוד לצורך אמבטיות. דלול תמיסה יודית מעלה את רמת רעילות החומר.</u></p>	<p>לדלל 10cc בליטר מים מעוקרים. רחיצה או השריה של האזור הפצוע.</p>	<p>תמיסת CHLORHEXIDINE 1.5%+CETRIMIDE 15%</p>	<p>ניקוי וחיטוי כוויית ופצעים על שטח נרחב. אמבטיות לחיטוי גפיים. רחיצת היולדת לאחר הלידה.</p>
<p><u>אין לטבול אצבעות בתוך המיכל. חלופה לרגישים ל: CHLORHEXIDINE שימוש בוזלין בשפורפרת.</u></p>	<p>להתיז מנת ספטלון קרם על האצבעות לאחר לבישת כפפה שעברו סטריליזציה.</p>	<p>משחת CHLORHEXIDINE SEPTALONE CREAM 0.5%</p>	<p>בדיקות הנרתיק במהלך הלידה.</p>
	<p>מוכן לשימוש במנות של 50cc לכל טיפול.</p>	<p>תמיסת CHLORHEXIDINE 0.2% + MENTOL</p>	<p>לטיפול פה.</p>

ניקוי וחיטוי סביבתי

ניקוי סביבת החולה, להשתמש בכפפות גומי עבות בלבד; ולא להסתפק בכפפות לטקס.

ה ע ר ו ת	אופן השימוש	ה ת כ ש י ר	סוג ומטרות השימוש
	ניקוי במטלית סחוטה בתמיסת דטרגנט. ייבוש האזור.	דטרגנט מהול במים	ניקוי יחידת המטופל רצפות, ארוניות, מטות, מכונת הנשמה וכו'.
ראה נספח 1	לנגב עם מטלית מבלי לייבש.	1. ניקוי בדטרגנט. 2. חיטוי עם תמיסת KLOORSEPT 2½gr CHLOR CLEAN 1gr	- חיטוי סביבת החולה שהזדהם בדם או הפרשות - חיטוי יחידת החולה בבידוד.
לנקות את המשטח אחרי החיטוי.	-לפזר על המשטח עם ההפרשה, להמתין עד לספיגת הגרנולה. בשימוש בתמיסה להמתין 2 דקות, לסלק לפסולת רגילה.	HAZ TAB GRANULES KLOORSEPT GRANULES CHLOR CLEAN 1gr מדולל בכוס מים או תמיסה המכילה כלור זמין 10,000 חל"מ.	חיטוי משטחים שזוהמו עם דם או הפרשות בכמות ניכרת.
במידה ואין מכונת שטיפה, לנקות בדטרגנט, לחטא בתמיסת כלור ולייבש היטב. חיטוי ידני לא מומלץ	חלופה לא רצויה להמיס טבליה CHLOR CLEAN בליטר מי ברז להשרות 10 דקות.	סירים ובקבוקים במכונת שטיפה. רחצה חיטוי במכונת שטיפה (רצוי באספקה סטירלית).	חיטוי סירים בקבוקים קערות רחצה. קערות לאמבטיה. בקבוקי חמצן בקבוקי סקשן ומכסיהם.
לנגב עם מטלית טבולה, להשהות לפחות 10 דקות לפני השטיפה במים זורמים.	להמיס 1 טבליה ב 1/2- ליטר מים.	רחצה עם דטרגנט חיטוי בתמיסת CHLOR CLEAN 1gr	ניקוי וחיטוי אמבטיות.
לשטוף היטב לפני שימוש חוזר וילבש. אין די בניגוב.	לנקות את מכסה הבקבוק, לייבש לפני החדרת המחט. לנקות ולהמתין במשך דקה.	ALCOHOL 70% השריה בתמיסת CHLOR CLEAN 1 כדור ל- 2 ליטר מים.	ניקוי אטמי BACTEC טונומטר.
יש לשטוף תחת מים זורמים מדי חום לפני ואחרי השריה.	להמיס טבליה 1 ב- 2 ליטר מי ברז, להשרות מינימום דקה אחת.	CHLOR CLEAN 1gr	מדי חום.
לנגב במטלית רטובה ולייבש.	לדלל בליטר מי ברז טבליה אחת של החומר.	TAB.KLOORCEPT 2.5 gr	חיטוי חפצים אישיים: מספריים, אוטוסקופ, פטיש לרינגוסקופ
להשרות למשך 1 דקה לשטוף ולייבש.	לדלל 2 ליטר מי ברז טבליה אחת של החומר.	CHLOR CLEAN 1gr	כוסיות לתרופות

ה ע ר ו ת	אופן השימוש	התכשיר	סוג ומטרות השימוש
לנגב במטלית טבולה ולייבש באויר.	להמיס 1 טבליה ב 1/2- ליטר מים.	CHLOR CLEAN 1gr	אוהל חמצון, אינקובטור בין ילוד לילוד.
		ניקוי בדטרגנט ומים.	אינקובטור תוך טיפול בילוד.
		שטיפה במכונה במטבח המרכזי.	כלי אוכל
		רחצה במכונת שטיפה.	פטמות, משאבת חלב, בקבוקי תינוקות.
במידה והמכשיר זוהם בהפרשות. אחרי פעולת הניקוי לחטא בתמיסת CHLOR CLEAN 1gr בליטר מים, ללא ניגוב.	ניקוי וייבוש.	דטרגנט מהול במים או על פי הנחיות היצרן.	מוניטורים, קנגרו, דפברילטור, מכוון טיפות, פלס אוקסימטר
		ניקוי וחיטוי במכונת שטיפה לפני תהליך העיקור.	שטיפת מכשירים כירורגיים
	שימוש באמבטיית S. U בתוספת תמיסה על בסיס אינזימטי.		מכשירים כירורגיים עדינים שלא עומדים ברחצה במכונת שטיפה.
		ניגוב מטלית בתמיסת דטרגנט או באלכוהול.	ניקוי מתמר (PROBE) לפני עיקור.
	בצנרת נשימתית בחולה שחפת יש לבצע עיקור לאחר החיטוי.	רחצה וייבוש במכונת שטיפה, לחלופין רחצה במכונה ויבוש בארון עם פילטר אנטיבקטריאלי.	ניקוי וחיטוי צנרת נשימתית. צנרת הרדמה. בקבוקי חמצן. בקבוקי סקשן. נבוליזרים (מלחחים).
התמיסה ראויה לשימוש במשך שבועיים בתנאי שמירה בבקבוק סגור. (לא בשימוש).	מומס ב-2 ליטר מים.	ניקוי בדטרגנט חיטוי ב: KLORSEPT 2.5gr	מכונת הנשמה, שטח חיצוני שזוהם בהפרשות המטופל או של מטופל בבדוד.
	מומס ב-1 ליטר מים.	או CHLOR CLEAN 1gr	
		עיקור – אחרי שטיפה וניקוי.	אמבו
ראה נוהל ספיציפי.			מכונת דיאליזה.

ה ע ר ו ת	אופן השימוש	ה ת כ ש י ר	סוג ומטרות השימוש
להשרות 10 ד' לשטוף לייבש; ולאחסן באריזה נקיה.	להמיס בליטר מים להמיס 2 ליטר מים	ניקוי בדטרגנט. חיטוי ב-CHLOR CLEAN KLOORSEPT 2.5gr	חיטוי רקטוסקופים. אנוסקופים. סקופים קשיחים.
	הפעלת המכשיר למשך 20 דקות. שטיפה במים, יבוש ועיקור ב- E.O	אמבטיה U.S + חומר אינזמטי.	ניקוי וחיטוי מכשירים כירורגיים עדינים מאוד שאינם ניתנים לרחצה במכונת שטיפה.
	להשרות למשך שעה. לשטוף היטב במים סטריליים או במים זורמים, לפי אופי המכשיר והמשך השימוש בו.	להשרות בתמיסת GLUTARALDEHYDE 2%	חיטוי מכשירים שהיו במגע עם חולה שחפת ואינם מיועדים לעיקור.
	חיטוי: השריה 10-20 דקות. עיקור: השריה 10- שעות.	להשרות בתמיסת GLUTARALDEHYDE (CIDEX)	עיקור מיכשור כירורגי שאינו עומד בתנאי סטריליזציה בקיטור או ב-E.O
אנדוסקופים המיועדים לשימוש באתר סטרילי חייבים להיות מעוקרים.		עקור באוטוקלב אטילן אוקסיד או חומר כימי מעקר תואם להנחיות א.מ.ר.	לפרסקופ ארטרוסקופ ציסטוסקופ
בטיפול בחומרים אלה מחייבים להיות צמודים להנחיות היצרן ולשמור בקפדנות על תנאי השימוש.		תמיסת גלוטראלצהיד 2% או חומצה פראצטית.	ברונכוסקופ גסטרוסקופ דאודונסקופ קולונוסקופ סיגמואידוסקופ

הערה – בשוק נמצאים מספר תכשירים נוספים שעדיין אין אישור והנחיות שימוש מטעם משרד הבריאות. במידת הצורך יובאו לידיעה בעת מתן הנחיות משרד הבריאות.

הובא לדיון ואושר בפורום הועדה למניעת זיהומים בתאריך 28/11/2000.

קטלן פוריה

דר' קרפוך יהודה

יחידה למחלות זיהומיות

מנהל היחידה למחלות זיהומיות
י"ר הועדה למניעת זיהומים

ביביליוגרפיה

משרד הבריאות. הנחיות לניקוי וחיטוי במתקני בריאות. (1991, עידכון 1998).

משרד הבריאות להנחיות לחיטוי ועיקור במוסדות רפואיים יולי 2000.

Cleaning/Disinfection/Sterilization" Section E In Apic

Infection control and applied epidemiology (1998)

M.O.S.B.y st louis M.O

Cleaning, Disinfection And patient – Care Equipment"

Section 2. **M.M.W.R** (1998)6 (17):24 Pa 13-21

William A.R (1990) Guideline for Selection and Use of Disinfectants

AJIC.18. No(2)

doc. \H:\batshev\MYDOC\PORIA לניקוי וחיטוי בבית חולים.